

LU, RTU, RSU – joprojām vadībā

Pirmais trijnieks augstskolu reitingā – nemainīgs

ILZE KUZMINA

Latvijas augstskolu reitings, ko publicējam jau astoto reizi, parāda, ka līderpozīcijās būtisku izmaiņu nav, taču Rīgas Juridiskā augstskola veikusi strauju lēcieni augšup no 22. uz 6. vietu.

Reitinga metodoloģija, kaut piedzīvojusi daudzus uzbrukumus un krietni kritizēta, tomēr nav mainīta, lai tam būtu pēctecība un tie pa gadiem būtu salīdzināmi. Reitinga veidošanā izmantoti statistikas dati, ko augstskolas pašas iesniegušas Izglītības un zinātnes ministrijai par studentu, pasniedzēju, absolventu skaitu u. tml. Publikāciju skaita aprēķināšanai izmantoti tikai dati no prestižākās un apjomīgākās zinātnisko publikāciju datu bāzes "Web of Science" sadaļas "TM Core Collection". Reitingā vērtējam vien tā sauktās vērtīgākās publikācijas – "Articles" un "Proceedings papers", apskati vai "review", tāpat kā citus gadus, nav ņēmti vērā.

Pirms reitinga publicēšanas tas tika izsūtīts Latvijas augstskolām, lūdzot to komentēt un ziņot par kļūdām datus, ja tādas pamanītas. Atklājās, ka Rīgas Stradiņa universitātei (RSU) un Liepājas Universitātei (LiepU) tomēr bijis vairāk "vērtīgo" publikāciju, nekā sākotnēji aprēķināts. RSU palielinājās iegūto punktu skaits, taču ne tik ļoti, lai paceltos reitingā augstāk, bet LiepU izdevās uzlabot

DAINA BUŠMAŅA FOTO

Pirms augstskolas izvēles vidusskolu absolventi apmeklē izglītības izstādes, bet vērts iepazīties arī ar šodien publicēto augstskolu reitingu.

savu pozīciju par vienu vietu. Jau vairākus gadus pēc kārtas reitingā netiek iekļauta Ekonomikas un kultūras augstskola, jo iepriekš tā pati vienmēr pieprasīja, lai to no reitinga izņem. Šogad par reitingu tika saņemts ļoti maz augstskolu komentāru.

LU pārsvars sarūk

Latvijas Universitātes (LU) rektors Mārcis Auziņš

var būt gandarīts, ka LU visus šos gadus, kopš reitings tiek gatavots, saglabājis pirmo vietu. Jāsaka gan: šogad tai ir mazāk punktu nekā pērn, bet otrās vietas ieguvēja – Rīgas Tehniskā universitāte (RTU) – iegūto punktu skaitu pieaudzējusi. M. Auziņš toties norāda: LU joprojām ir vadošā starptautiskajos reitingos. "Nupat, aprīļa beigās, "QS

Top Universities Stars" ("QS Stars") publicējis universitāšu vērtējumu, kurā Latvijas Universitāte piecu zvaigžņu sistēmā ieguvusi četras zvaigznes, kas ir izcils vērtējums un norāda uz LU augstu vērtējumu tādās kategorijās kā studiju darbs, absolventu nodarbinātība, pētniecība, starptautiskā orientācija, inovācijas u. c. LU aizvadītā gada laikā bijusi viena no augstāk

novērtētajām Baltijas universitātēm arī citos starptautiskajos reitingos, un tas dod konkurences priekšrocības gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā, kā arī rada iespēju piesaistīt gan labākos studentus, gan mācībspēkus." M. Auziņš domā: augstskolu skepse par pret Latvijas, gan starptautiskajiem augstskolu reitingiem mazinās, un tās sāk apzināties, ka arī reitingu

sniegto informāciju var izmantot, plānojot augstskolu attīstību.

Kritiskāka ir Rīgas Stradiņa universitāte (RSU). Tās pārstāvis Edijs Šauers izsaka šaubas par reitinga objektivitāti, paužot aizdomas, ka tā metodoloģija izveidota tā, lai pirmo vietu varētu nosargāt LU, kas, protams, nebūtu godīgi. Jāatbild, ka "LA" publicētā reitinga metodoloģija ir līdzīga starptautisko augstskolu reitingu metodoloģijai. Protams, tā varētu būt arī citāda. Taču, ja metodoloģiju ik gadus mainītu, varam droši paredzēt, ka tad saņemtu pārmetumus, ka izmaiņas notiek kādas konkrētas augstskolas labā.

RSU neapmierina arī tas, ka izšķirošais kritērijs ir augstskolas lielums, kas mūsdienās esot zaudējis jebkādu nozīmi bez saistītiem ar kvalitatīviem un saturiskiem rādītājiem. Jāsaka gan, ka tieši par augstskolas lielumu kā tādu punkti netiek piešķirti. Tos piešķir par akadēmiskā personāla un studentu skaita attiecību. Par to visvairāk punktu ieguvis samērā nelielais Transporta un sakaru institūts. RSU toties uzskata: ja atņemtu studentu skaita rādītājus, tā reitingā ierindotos pirmajā vietā. Tajā pašā laikā augstskolas pārstāvis akcentē: arī jaunieši atzīst tieši LU, RTU un RSU parākumu, visbiežāk piesakoties studijām tieši šajās augstskolās.

Turpinājums 12. lpp.

Indikatori

Nr.	Joma	Indikators	Svars	Indikatora raksturojums	Piezīmes
1.	Studējošie	Studējošo un akadēmiskā personāla skaita attiecība	1	Indikatora rādītāju iegūst, studējošo/akad. personāla skaita attiecību reizinot ar koeficientu. Proti, studējošo skaits (PLE) augstskolā dalīts ar akadēmiskā personāla (PLE) skaitu augstskolā 2014./2015. ak.g. "Lieluma" koeficients līdz 3 augstskolām piešķirts atkarībā no studējošo skaita (PLE), sadalot augstskolas 8 grupās un piešķirot koeficientu proporcionāli studējošo skaitam grupas lielākajā augstskolā (piem., RSEBAA 2194 studējošie – koefic. 3, BSA 2132 studējošie – koefic. 2,92 (2132 x 3 = 2194 = 2,92)). Indikatora rādītāju iegūst, studējošo/akad. personāla skaita attiecību reizinot ar "lieluma" koeficientu.	Indikators ir svarīgs studiju procesa kvalitātes un izmaksu efektivitātes raksturošanai. Tas parāda studējošo kontaktēšanās un piekļuves iespējas pasniedzējiem, akadēmiskā personāla iesaistīšanās pakāpi studiju procesā, kā arī raksturo augstskolas darbības rentabilitāti. Latvijas augstskolas krasi atšķiras studējošo skaita ziņā, kas nosaka augstskolu darbības specifiku un vadības (pārvaldības) stilu. Lai uzsvērtu studējošo skaita atšķirības augstskolās, indikatora aprēķinos tiek izmantots koeficients, ko aprēķina proporcionāli studējošo skaitam augstskolā.
2.		Absolventu īpatsvars	0.5	Grādu vai kvalifikāciju ieguvušo skaits % no studējošo skaita augstskolā tajā pašā gadā, 2013./2014. ak.g.	Indikators raksturo augstskolas vidējo produktivitāti (efektivitāti). Jāņem vērā, ka to var ietekmēt dažādi faktori – studiju programmu uzņemšanas un izpildes prasību līmenis, piedāvātā pakalpojuma kvalitāte, studējošo motivācija u.c. apstākļi.
3.	Akadēmiskais personāls	Akadēmiskā personāla pamatdarbā ar Dr. grādu īpatsvars	1.5	Akadēmiskā personāla pamatdarbā ar doktora zinātnisko grādu skaits augstskolā % no akadēmiskā personāla pamatdarbā ar doktora zinātnisko grādu visās augstskolās kopā; 2014./2015. ak.g.	Indikators raksturo augstskolas akadēmiskā personāla kvalifikāciju un akadēmisko potenciālu salīdzinājumā ar pārējām augstskolām.
4.		Akadēmiskā personāla pamatdarbā ar Dr. grādu īpatsvars	1	Akadēmiskā personāla pamatdarbā ar doktora zinātnisko grādu skaits augstskolā % no akadēmiskā personāla pamatdarbā augstskolā 2014./2015. ak.g.	Indikators raksturo augstskolas akadēmiskā personāla kvalifikāciju.
5.		Akadēmiskā personāla pamatdarbā īpatsvars	0.5	Akadēmiskā personāla pamatdarbā skaits augstskolā % no visa akadēmiskā personāla augstskolā; 2014./2015. ak.g.	Indikators raksturo augstskolas akadēmiskā potenciāla stabilitāti un augstskolas spēju piesaistīt pastāvīgā darbā akadēmisko personālu. Pamatdarbā strādājošs akadēmiskais personāls nodrošina efektīvākas un kvalitatīvākas studējošo kontaktēšanās un piekļuves iespējas pasniedzējiem.
6.		Akadēmiskā personāla vecuma struktūra (30 – 49 g. v. īpatsvars)	1	Akadēmiskais personāls vecumā 30 – 49 g. v. % no visa akadēmiskā personāla augstskolā; 2014./2015. ak.g. Optimāla vecuma struktūra, ja visvairāk akad. Personāla 30 – 49 g. v.	Indikators ir akadēmiskā personāla atjaunošas rādītājs. Latvijā kopumā ir liels akadēmiskā personāla vidējais vecums, kas ir drauds akadēmiskā personāla atjaunošanai.
7.	Starptautiskā sadarbība	Ārzemju studentu īpatsvars	0.5	Ārzemju studentu skaits augstskolā % no ārzemju studentu skaita visās augstskolās kopā; 2014./2015. ak.g.	Indikators ir svarīgs studiju kvalitātes kritērijs, kas raksturo augstskolu starptautisko atpazīstamību.
8.	Zinātne	Publikāciju skaits uz 1 akad. pers.	2	Zinātnisko publikāciju kopskaits augstskolā 2013. g., dalīts ar augstskolas akad. pers. (PLE) skaitu 2014./2015. ak.g. Publikāciju skaits no "Thomson Reuters" datu bāzes "Web of ScienceSM".	Pētniecības procesu raksturojošs indikators, kas parāda, cik augstskola ir intelektuāli spējīga attiecībā pret tās darbinieku skaitu. Publikāciju skaits starptautiski citējamu izdevumu datu bāzē ir augstskolas starptautiskās atpazīstamības kritērijs.
9.	Sabiedrības viedoklis	Izglītības kvalitāte (izcila un laba)	2	Respondentu īpatsvars (%), kuri augstskolu sniegtās izglītības kvalitāti novērtējuši kā izcilu un labu. SKDS veiktās pētījums "Latvijas augstskolu sniegtās izglītības kvalitātes vērtējums"; visi respondenti (n=1000).	
10.		Augstskolas popularitāte/atpazīstamība (atpazīst)	1	Respondentu īpatsvars (%), kuri iepriekš ir dzirdējuši par šādu augstskolu. SKDS veiktās pētījums "Latvijas augstskolu sniegtās izglītības kvalitātes vērtējums"; visi respondenti (n=1000).	

LU, RTU, RSU – joprojām vadībā

Turpinājums no 11. lpp.

Uzsvēr specifiku

Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU) rektore Irina Pilvere savukārt teic: "Jebkurš reitings ir iespēja paskatīties uz sevi no malas kontekstā ar citiem. Tomēr varam diskutēt par to, cik tas ir pilnīgs un atbilstošs un vai tas iekļauj visas universitātes darbības jomas un to virzienu specifiku.

Pēc reitinga varam secināt, ka LLU ir zemāks absolventu īpatsvars pret studējošiem un vērtējumi, kas saistīti ar lielu akadēmiskā personāla skaitu, tomēr tas ir saistīts ar LLU studiju virzienu specifiku. Mūsu spēcīgākās un unikālās nozares ir lauksaimniecība, veterinārmedicīna, mežsaimniecība un pārtikas tehnoloģija, kur studijas ir pietiekami komplicētas un prasa no studentiem nopietnu darbu, kas ne visiem studentiem ir spējam. Tādējādi LLU absolvē mazāks skaits jauniešu, nekā sākotnēji uzņemam. Turklāt šajos studiju virzienos studiju kvalitātes nodroši-

nāšanai īpaši svarīgas ir nelielas studentu grupas un tādu profesionāļu piesaiste, kas strādā ne tikai universitātē, bet arī savā nozarē. Šādu pieeju uzskatām par veiksmīgu, taču tas vienlaikus ir arī iemesls, kāpēc reitingā par attiecīgajiem kritērijiem saņemam zemākus punktus.

Apzināmies, ka šobrīd viens no vājākajiem LLU punktiem ir ārzemju studentu skaits. Tieši tāpēc jau iepriekšējā gadā sākām nopietnu darbu šajā virzienā – veidojam sadarbības kontaktus ar austrumu valstīm, kas ir ieinteresētas mūsu studiju piedāvājumā. Plānojam, ka šis darbs turpmākajos gados rezultēsies ar ārzemju studentu skaita pieaugumu Jelgavā. Kopumā priecē fakts, ka esam pakāpušies vienu vietu augstāk – no 5. uz 4. vietu, kas nozīmē, ka pēc šā reitinga esam pirmajā vietā reģionālo augstskolu konkurencē. Reitinga rezultāti dod vēl lielāku motivāciju uzlabot rādītājus kritērijos, kur tas ir iespējams, un attīstīties tālāk."

Starptautiskos reitingos – līdzīgas tendences

Kaut arī Latvijas augstskolu pārstāvji bieži vien kritizē "Latvijas Avīzē" publicēto pašmāju augstskolu reitingu, jāteic, ka tajā sniegtais augstskolu vērtējums būtiski neatšķiras no tā, kā Latvijas augstākās izglītības iestādes vērtētas starptautiskos reitingos.

ILZE KUZMINA

Piemēram, Austrumeiropas un Centrālās un Austrumu universitāšu reitingā (<http://www.iu.qs.com/eeca2014-rankings-results/>) no Latvijas augstskolām visaugstāk ierindojusies ir tieši Latvijas Universitāte (LU), kas ir vadošā arī "LA" publicētajā augstskolu topā. Austrumeiropas un Centrālās un Austrumu reitingā, kurā lidere ir Lomonosova vārdā nosauktā Maskavas Valsts universitāte, bet augsto piekto vietu ieņem kaimeiņvalsts Igaunijas Tartu universitāte, LU ir 41. vietā, Rīgas Tehniskā universitāte (RTU) ieņem 61. – 70. vietu, bet Rīgas Stradiņa universitāte – 91. – 100. vietu. Šis reitings gan pērn publicēts ti-

kai pirmo reizi, tā veidotāji atzīst, ka tas vēl uzlabojams, tā ka nākamajā reitingā iespējamas arī kādas izmaiņas. Būtiski, ka Austrumeiropas augstskolu reitingu veido tie paši eksperti, kuri veido vienu no pasaules ietekmīgākajiem universitāšu reitingiem "QS World University Rankings", kas ticis publicēts jau desmit gadus.

Arī QS pasaules universitāšu reitingā (<http://www.topuniversities.com/>) visaugstāk ir tieši LU, kas starp Eiropas augstskolām tur ir 701+ pozīcijā.

Arī tā sauktajā "webometrics" reitingā (<http://www.webometrics.info/>) LU ir vadošā starp Latvijas augstskolām. Starp visas pasaules augstākās izglītības iestādēm tā ierindojusies 901. vietā, RTU ieņem 1544. vietu, Latvijas Lauksaimniecības universitāte – 2911. vietu, bet RSU – 3503. vietu. Citas Latvijas augstskolas ir vēl zemāk. Pirmās 14 vietas šajā reitingā ieņem amerikāņu universitātes. Kopumā reitingā apskatīti 22 000 augstskolu no visas

pasaules. Līdz ar to jāsecina, ka iekļūšana pirmajā vai nākamajos tūkstošos ir pat gana augsts sasniegums.

Grūtāk salīdzināt "LA" publicēto reitinga datus ar Eiropas Komisijas atbalstīto augstskolu multirangu, kas nesarindo augstskolas reitingā, bet gan salīdzina tās pēc dažādiem kritērijiem. Daļa kritēriju, piemēram, absolventu īpatsvars no studentu skaita un starptautiski atzītās datu

bāzēs iekļauto publikāciju daudzums ir līdzīgi kā mūsu reitingā izmantotie. Jāpiebilst, kaut arī multirangā augstskolas nav saķārtotas pēc iegūto punktu skaita, tāpat redzams, ka augstāk novērtētas pārsvarā ir tās augstskolas, kas ieņem vadošās pozīcijas šodien publicētajā reitingā. Līdzīgi kritēriji kā mūsu publicētajā reitingā izmantoti arī iepriekš minētajos reitingos.

TOP 10

Austrumeiropas un Centrālās un Austrumu universitāšu reitings

1. Lomonosova Maskavas Valsts universitāte (Krievija)
- 2/3. Kārļa Universitāte (Čehija)
- 2./3. Novosibirskas Universitāte (Krievija)
4. Varšavas Universitāte (Polija)
- 5./6. Tartu Universitāte (Igaunija)
- 5./6. Prāgas Čehu tehniskā universitāte (Čehija)
7. Sanktpēterburgas Valsts universitāte (Krievija)
8. Jageloņu Universitāte (Polija)
- 9./10. Tuvo Austrumu Tehniskā universitāte (Turcija)
- 9./10. Masarika Universitāte (Čehija)

Avots: "www.iu.qs.com"

Izejas Dati

Augstskola – saīsinājums	Augstskola – pilnais nosaukums	Juridiskais statuss	Studējošo skaits (PLE*); 2014./2015. ak.g.	Studējošo skaits; 2013./2014. ak.g.	Grādu vai kvalifikāciju ieguvušo skaits; 2013./2014. ak.g.	Ārzemju studentu skaits; 2014./2015. ak.g.	Akadēmiskais personāls; 2014./2015. ak.g.	Akadēmiskais personāls (PLE); 2014./2015. ak.g.	Akadēmiskais personāls pamatdarbā; 2014./2015. ak.g.	Akadēmiskais personāls pamatdarbā ar Dr. grādu; 2014./2015. ak.g.	Akadēmiskais personāls pamatdarbā 30 - 49 g.v.; 2014./2015. ak.g.	Zinātnisko publikāciju kop skaits (WOS, 2014)	Izglītības kvalitāte (izcila un laba, % no 1000 respondentiem); SKDS	Augstskolas popularitāte/atpazīstamība (atpazīst % no respondentiem); SKD5
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
BA	Banku augstskola	v	1290	1443	327	71	98	38	44	23	11	0	41	94
BAT	Biznesa augstskola "Turība"	j	3456	4348	582	359	192	76	64	37	28	1	34	98
BPMA	Baltijas Psiholoģijas un menedžmenta augstskola	j	374	524	112	11	50	20	27	15	6	0	11	72
BSA	Baltijas Starptautiskā akadēmija	j	2132	2762	579	398	201	91	152	73	58	3	20	87
DU	Daugavpils Universitāte	v	2192	2471	598	48	190	132	186	130	103	36	33	96
ETA	Eiropas Tālmācības augstskola	j	87	290	0	68	47	20	32	16	19	0	7	61
ISMA	Informācijas sistēmu menedžmenta augstskola	j	1307	1334	222	177	54	28	42	28	16	0	12	72
LA	Lutera Akadēmija	j	59	61	7	0	30	9	5	5	1	0	6	56
LiepU	Liepājas Universitāte	v	1369	1604	310	26	218	85	91	60	34	7	29	93
LJA	Latvijas Jūras akadēmija	v	821	1017	170	0	84	37	36	15	7	0	47	97
LKA	Latvijas Kristīgā akadēmija	j	127	182	23	0	39	26	39	16	20	0	13	76
LKuA	Latvijas Kultūras akadēmija	v	641	678	135	16	75	64	64	21	31	1	37	92
LLU	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	v	3895	4778	1022	28	481	224	295	217	139	62	56	99
LMāA	Latvijas Mākslas akadēmija	v	813	819	193	5	107	98	107	0	50	1	52	97
LMūA	J. Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija	v	542	544	134	27	148	92	143	13	69	0	52	95
LNA	Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija	v	147	182	38	19	31	14	16	2	15	0	30	89
LSPA	Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija	v	1173	1273	225	7	89	67	63	41	22	2	40	95
LU	Latvijas Universitāte	v	12868	15100	3675	744	1086	627	932	660	413	234	68	99
MESI	Maskavas valsts ekonomikas, statistikas un informātikas universitātes filiāle Rīgā	j	41	44	0	0	15	6	7	7	1	0	11	60
RA	Rēzeknes Augstskola	v	1665	1818	308	32	146	67	82	49	49	5	20	88
RAI	Rīgas Aeronavigācijas institūts	j	319	530	102	139	61	25	24	7	15	0	21	77
RARZI	Laterāna Pontifikālās Universitātes filiāle Rīgas Augstākais reliģijas zinātņu institūts	j	51	106	22	0	34	15	20	10	14	0	7	51
REA	Rīgas Ekonomikas augstskola	j	497	455	117	230	89	32	15	11	12	5	30	88
RJA	Rīgas Juridiskā augstskola	j	489	476	116	84	18	12	18	18	10	2	25	84
RPIVA	Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija	v	1883	2821	565	20	94	48	89	68	24	0	37	88
RSEBAA	Augstskola "RISEBA"	j	2194	2698	424	220	199	85	56	31	19	1	29	92
RSU	Rīgas Stradiņa universitāte	v	6758	7096	1262	1233	477	297	444	334	208	70	70	99
RTI	Laterāna Pontifikālās Universitātes filiāle Rīgas Teoloģijas institūts	j	12	15	4	0	19	7	4	4	4	0	8	55
RTU	Rīgas Tehniskā universitāte	v	12837	14891	2494	785	1018	565	908	651	390	193	69	99
SPPA	Starptautiskā praktiskās psiholoģijas augstskola	j	88	164	18	21	31	16	22	8	9	0	8	69
STA	Sociālo tehnoloģiju augstskola	j	289	430	70	4	33	14	21	21	7	0	9	68
TSI	Transporta un sakaru institūts	j	2174	2514	331	189	69	39	63	35	28	0	27	88
VeA	Ventspils Augstskola	v	860	924	186	22	86	53	68	42	26	7	37	90
VīA	Vidzemes Augstskola	v	960	1003	234	12	84	42	47	20	29	2	29	85

Statistikas dati (4.-13.kolonnās) ņemti no IZM Pārskatiem par Latvijas augstāko izglītību 2013. un 2014.gadā (<http://izm.izm.gov.lv/registri-statistika/statistika-augstaka.html>)

Pārskatus IZM sagatavojuši, pamatojoties uz augstskolu iesniegtajiem datiem IZM un Centrālajā statistikas pārvaldē (CSP), CSP apkopotajiem datiem, IZM iepriekšējo gadu pārskatiem par augstskolu darbību.

v - valsts augstskola; j - juridisko personu dibināta augstskola; PLE - pilna laika ekvivalents: pilna laika ekvivalents studentu skaits PLEPS = PLSS + 0,5*NLSS, kur PLSS un NLSS ir attiecīgi pilna laika un nepilna laika studentu skaits. Pilna laika ekvivalents personāla skaits PLEPS = PSPS + 0,5*NSPS + 0,25*PSBD, kur PSPS un NSPS - attiecīgi pilnas slodzes un nepilnas slodzes personāla skaits, PSBD - akadēmiskā personāla skaits, kas augstskolā strādā kā blakus darbā.

